

Suhdanne-ennuste

Q1 2021

Kuntarahoitus

Tautitilanne tuo kitkaa kevääseen – talous nousuun kesällä

Talous välttyi teollisuuden peräaallolta, ja vuosi alkoi ennakoitua paremmista asemista. Kiihtyvä tautitilanne ja sulkutoimet kuitenkin väliaikaisesti keskeyttävät talouden elpymisen. Kotimarkkinat alkavat toipua vasta, kun riskiryhmät saadaan rokotettua. Voimakkain elpymisvaihe ajoittuu vuoden jälkipuoliskolle. Odotamme bruttokansantuotteen kasvavan 2,3 prosenttia kuluvana vuonna ja 3,0 prosenttia vuonna 2022.

KUNTARAOHITUS: SUOMEN TALOUDEN ENNUSTE, MAALISKUU 2021

Määrän muutos, %	2020	2021e	2022e
Tarjonta	Bkt	↑ 2,3	↓ 3,0
	Tuonti	↑ 5,0	↓ 3,5
Kysyntä	Yksityinen kulutus	→ 3,0	→ 3,5
	Julkinen kulutus	→ 2,0	→ 0,5
	Investoinnit	↑ -1,5	→ 4,0
	Vienti	↑ 6,5	↓ 4,0
Muut ennusteet*	Työttömyysaste (15–74v.)	→ 8,2	→ 7,8
	Kuluttajahintainflaatio	↑ 1,5	↑ 1,7

Nuolet: ennustetta ↑ nostettu ↓ laskettu → säilynyt ennallaan

* ennuste vuosikeskiarvoina. Lähde: Tilastokeskus, Kuntarahoitus

Koronapandemia syöksi talouden erikoislaatuiseen taantumaa. Kriisi ei johtunut järjestelmän sisäisistä ylilyönneistä vaan ulkoinen tekijä, viruspandemia, häiritsi ihmisten normaalia kulutuskäyttäytymistä.

Myös Suomen talous reagoi globaaliin taantumaa hyvin poikkeuksellisella tavalla. Yleensä Suomi kulkee maailmantalouden suhdanteissa suurempia maita voimakkaammalla heiluriliikkeellä. Tällä kertaa oli toisin. Ensimmäisten arvioiden mukaan Suomen bkt supistui vuonna 2020 vain 2,9 prosenttia, mikä on kansainvälisessä vertailussa erittäin maltillinen pudotus.

Suomella on ollut koronataantumassa useita valttikortteja. Uudesta sulkutilasta huolimatta tauti on Suomessa pidetty hallinnassa selvästi kevyemmällä rajoituksilla kuin useimmissa muissa maissa eikä terveyskriisi ole toistaiseksi lamaannuttanut kotitalouksien luottamusta. Yhteiskunnan digitaaliset valmiudet ovat osoittautuneet toimiviksi – siirtymät etätöihin ja etäopiskeluun ovat sujuneet hyvin. Talouden perusfunktiot on saatu pyörimään suhteellisen pienellä lähityöpanoksella.

"Suomen teollisuus pääsi luistelemaan koronakuopan yli melko pienin vaurioin."

Palvelualat ovat meilläkin pahassa pinteessä, mutta esimerkiksi matkailussa Suomi on normaalioloissa alijäämän puolella: suomalaiset käyttävät siis rahaa ulkomailla enemmän kuin ulkomaiset turistit Suomessa. Matkailun pysähtyminen ei ole ollut meille samanlainen katastrofi kuin vaikka Espanjalle, joka on riippuvainen ulkomaisista turisteista.

Koronakriisin suurimpia yllättäjiä on teollisuus, johon pandemia on iskenyt sangen maltillisesti ja lyhytaikaisesti. Alkuvaiheen vakavien tuotantohäiriöiden jälkeen globaali teollinen sykli on palannut jokseenkin normaaliin uomaansa. Suomen teollisuus pääsi luistelemaan koronakuopan yli melko

pienin vaurioin. Aluksi tuotanto pysyi yllä olemassa olevien tilauskirjojen voimalla ja syksystä lähtien uusien tilausten määrä alkoi jo toipua.

"Kesällä talous kääntyy kasvuun. Voimakkain elpymisvaihe ajoittuu vuoden 2021 jälkipuoliskolle."

Koska pelättyä peräaaltoa ei tullut, vientiteollisuus puskuroidi talouden pudotusta merkittävästi: nettoviennin kasvovaikutus oli viime vuonna selvästi positiivinen. Bruttokansantuotteen lasku johtui siis puhtaasti kotimaisen kulutuksen ja investointien supistumisesta.

Elpyminen on voimakkainta vuoden jälkipuoliskolla

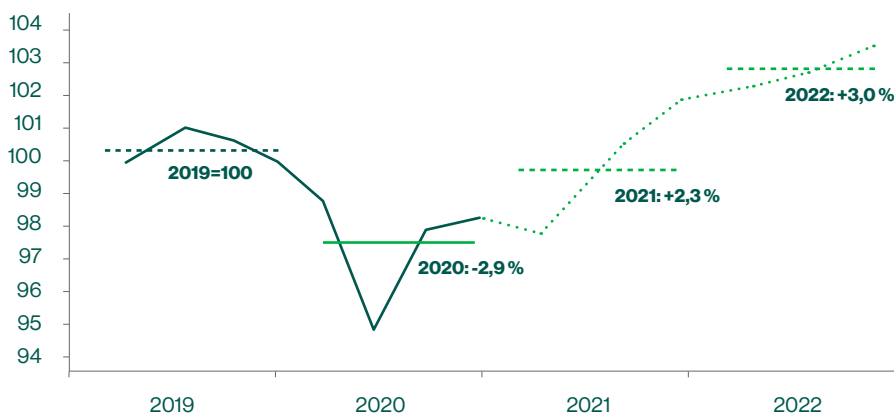
Koronanepidemian uusi aalto viivästyttää kotimaisen kysynnän toipumista. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä bkt-kasvu jää nollan tuntumaan. Kotimarkkinoiden toimeliaisuus alkaa vahvistua vasta, kun riskiryhmien rokottaminen saadaan kevään mittaan vietyä läpi. Kesän kuluessa talous kääntyy laaja-alaisemmin kasvuun. Voimakkain elpymisvaihe ajoittuu näillä näkymin vuoden 2021 jälkipuoliskolle.

Kasvu alkaa yksityisestä kulutuksesta, kun pandemian aikana patoutunutta kysyntää purkautuu. Elpymisen toinen kivijalka on vienti, joka hyötyy maailmantalouden piristymisestä Kiinan ja Yhdysvaltojen johdolla. Yritysten investointirokkaus kasvaa vähitellen, kun rokotekattavuus etenee ja kasvunäkymät paranevat. Investointien voimakkain kasvovaikutus painottuu kuitenkin vasta ensi vuoteen.

Loppuvuoden 2021 terävä elpyminen nostaa bruttokansantuotteen lähtötason vuodelle 2022 merkittävästi edellisvuotta korkeammalle. Kasvuperinnön ansiosta vuositason bkt-kasvu kiihtyy vielä vuonna 2022. Odotamme bruttokansantuotteen kasvavan 2,3 prosenttia kuluvana vuonna ja 3,0 prosenttia vuonna 2022.

Suomen BKT-ura ja ennuste 2021–2022

Kuntarahoituksen laskelma, 2019=100

Lähde: Tilastokeskus, Macrobond, Kuntarahoitus

Työmarkkinoiden toipuminen on pysähtynyt

Työllisyys toipui kesäkuukausina kevään koronashokista varsin ripeästi, mutta loppusyksystä hyvä kehitys keskeytyi. Talvikauden aikana työllisten määrä on jäänyt noin 50 000 henkilöä alemmalle tasolle kuin ennen pandemian puhkeamista. Työttömyysaste on vakiintunut reiluun kahdeksaan prosenttiin. Uusi sulkutila lykkää edelleen työmarkkinoiden toipumista. Lomautusten ja irtisanomisten määrä uhkaa kääntyä jälleen kasvuun. Pitkäaikaistyöttömien määrässä on jo merkittävää kasvua, ja kriisin pitkittyessä suunta on yölsypäin.

Huomioimme työmarkkinoiden vaivalloisen elpymisen jo joulukuun suhdanne-ennusteessa, joten odotuksemme työttömyyden kehityksestä ei ole muuttunut. Arvioimme vuoden 2021 keskimääräiseksi työttömyysasteeksi edelleen 8,2 prosenttia ja 7,8 prosenttia vuonna 2022.

Vientimarkkinoiden veto voi tarjota kasvuyllätyksen

Pandemian kulkuun liittyy edelleen valtavasti epävarmuutta, ja uhka talouden uusista takapakeista on koko ajan läsnä. Ennusteiden ylä- ja alasuuntaiset riskit ovat kuitenkin aiempaa paremmin tasapainossa. Yhdysvaltojen kasvuodotusten huomattava nousu voi vauhdittaa koko maailmantalouden imua ja luoda positiivisen kasvuyllätyksen myös Suomeen.

Pandemiasta irtautuminen saattaa toisaalta olla epätasaisempaa kuin vuositasen ennusteista voisi päätellä. Konkursseja ja irtisanomisia nähdään vielä pitkään käänteen jälkeenkin, ja luottamus talouteen voi lähivuosina joutua moneen kertaan koetukselle.

Yliikumeneeko USA, rantautuuko inflaatoriski Eurooppaan?

Voimakas elvytys on vahvistanut USA:n suhdanneodotuksia huomattavasti, ja jopa talouden ylikuumenemista pidetään mahdollisena. Piristyneet kasvu- ja inflaatio-odotukset ovat nostaneet Yhdysvalloissa pitkiä korkoja jo viime elokuusta lähtien. Myös euroalueen valtioiden pitkät lainakorot ovat viime viikkoina seurailleet Yhdysvaltojen esimerkkiä.

Pelot euromaiden rahoituskustannusten jyrkästä nousutrendistä ovat kuitenkin ennenaikaisia. Eurooppa elvyttää paljon Yhdysvaltoja maltillisemmin, elvytys jakautuu pidemmälle ajalle eikä se kohdistu yhtä voimakkaasti kulutuksen stimuloimiseen. Riski inflaation pysyvään kiihtymiseen on Euroopassa huomattavasti vähäisempi kuin Yhdysvalloissa. Talouden

perustekijät eivät Euroopassa vielä tue korkotason voimakasta nousua.

Toki USA:n talouden ylikuumeneminen olisi Euroopallekin ongelma, mikäli se johtaisi Yhdysvalloissa nopeasti kiristyvään rahapolitiikkaan ja kansainvälisen suhdannenäkymän heikkenemiseen.

Ennätyksellisen vahva vuosi toi kunnille pelimerkkejä kriisin jälkihoitoon

Kuntatalous vahvistui 2020 merkittävästi, pääasiassa valtion koronatukien ansiosta. Myös verotulojen kehitys oli myönteinen yllätys. Kuntatalouden odotettua parempi vuosi ja ennakoitua pienempi, noin puolen miljardin rahoitusaliijäämä, tarjoavat pelimerkkejä pandemian jälkihoitoon.

Kuntatalouden pushuri voi hyvinkin tulla tarpeeseen: Valtion yleiskatteiset koronatuotet päättyvät, ja kriisin pitkittyessä työttömyys uhkaa kääntyä uuteen nousuun. Viime vuoden pelivaralla pitäisi selvittää myös koronakriisin jälkihoidosta, kuten hoitovelan purusta.

”Kuntatalouden pushuri tulee tarpeeseen: kriisin jälkihoidosta on selvittävä viime vuoden pelivaralla.”

Kuntatalouden tulovirta palautuu jo vähitellen entiseen uomaansa. Investointitarpeet tuskin kutistuvat, ja kuntien velanotto alkaa jälleen kiihtyä.

Väestön ikärakenteen ja maan sisäisen muuttoliikkeen trendit puskevat kuntia entistä tiiviimpään yhteistyöhön. Jos uusia yhteistyömalleja ei kehitetä, esimerkiksi syntyvyyden lasku uhkaa merkittävästi kasvattaa perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yksikkökustannuksia.

Supistuvan aktiiviväestön oloissa kuntien keskinäinen veto-voimakilpailu johtaa helposti nollasummapieliin, joka pöhöttää kuntien palvelurakennetta tarpeettoman paljon. Köydenvedon tulisi tehdä tilaa kuntien väliselle yhteistyölle ja kestäväälle kilpailulle.

Kuntarahoituksen suhdanne-ennusteesta vastaa yhtiön pääekonomisti, valtiotieteiden tohtori **Timo Vesala**. Vesalan näkemyksiin ajankohtaisista talousaiheista voi tutustua suhdanne-ennusteiden ja markkinakatsausten lisäksi myös Kuntarahoituksen Huomisen talous -podcastissa. Podcast löytyy Kuntarahoituksen [verkkosivuilta](#), [iTunesista](#), [Spotifysta](#), [Soundcloudista](#) ja [Acastista](#).

 @TimoVesala